

Romuald Szymczak

Informacja na temat zasad gwarantowania depozytów w systemie kanadyjskim

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantowania depozytów w Kanadzie jest Kanadyjska Korporacja Gwarantowania Depozytów (ang.: Canada Deposit Insurance Corporation; fr.: La Société d'assurance-dépôts du Canada, CDIC). Korporacja została utworzona w 1967 roku na mocy Ustawy o Kanadyjskiej Korporacji Gwarantowania Depozytów i była wzorowana na doświadczeniach amerykańskich w zakresie ochrony deponentów. Bezpośrednim impulsem do powstania systemu gwarancyjnego w Kanadzie była upadłość kilku banków w połowie lat 1960-ych. Wcześniej rząd federalny był przeciwny tworzeniu takiego systemu z uwagi na silną koncentrację depozytów w bankach oraz bardzo wysoką ocenę skuteczności nadzoru nad sektorem bankowych.

CDIC jest niezależnym podmiotem prawnym, którego podstawowym zadaniem jest ubezpieczenie depozytów złożonych przez osoby fizyczne i prawne w bankach działających na terytorium Kanady oraz wypłata środków gwarantowanych w przypadku upadłości banku. Jednocześnie Korporacja ma przyczyniać się do wzmacniania stabilności systemu finansowego w Kanadzie. Od 1987 roku mandat CDIC obejmuje również ograniczanie strat poprzez dobór odpowiedniej strategii przeprowadzania uporządkowanej likwidacji banków (ang. *loss minimizer*). Siedzibą CDIC jest Ottawa.

Uczestnikami Funduszu są instytucje finansowe posiadające federalną licencję na prowadzenie działalności depozytowej. Obecnie członkami systemu są 82 instytucje, na które składają się banki komercyjne, kanadyjskie towarzystwa pożyczkowe oraz uprawnione do przyjmowania depozytów spółdzielcze stowarzyszenia kredytowe i towarzystwa powiernicze.

Depozyty zgromadzone w kanadyjskich uniach kredytowych nie podlegają gwarancjom CDIC, a działającym na terytoriach poszczególnych prowincji branżowym korporacjom gwarantowania depozytów (np. Autorité des Marchés Financiers (Quebec); Deposit Insurance Corporation of Ontario; Deposit Guarantee Corporation (Manitoba), etc.).

CDIC jest jednym z członków-założycieli Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI).

2. Organy decyzyjne

Organami decyzyjnymi Funduszu są Rada Dyrektorów (*Board of Directors*) oraz Zarząd (*Executive*).

W skład Rady wchodzi jedenastu członków, w tym Przewodniczący. Pięciu członków wchodzi w skład Rady z urzędu: prezes banku centralnego Kanady, wiceminister finansów, szef Urzędu Nadzoru nad Instytucjami Finansowymi, jego zastępca, a także szef Urzędu Ochrony Konsumentów Usług Finansowych. Pozostałych pięciu członków to przedstawiciele sektora bankowego, których powołuje do Rady Dyrektorów minister finansów za zgodą premiera rządu federalnego na kadencje nie dłuższe, niż cztery lata. Przewodniczący Rady powoływany jest przez premiera rządu na pięcioletnią kadencję. Funkcję tę pełni obecnie Bryan P. Davies.

Rada ma nadane ustawowo szerokie uprawnienia związane z zadaniami realizowanymi przez CDIC oraz sprawuje nadzór nad pracą Zarządu. Jedynie decyzje o określeniu zasad ustalania wysokości składki rocznej wymagają akceptacji ministra finansów.

Za bieżące funkcjonowanie CDIC odpowiada Zarząd, składający się z Prezesa (*Chief Executive Officer*) i czterech Wiceprezesów, którzy odpowiadają za funkcjonowanie czterech departamentów (Oceny Ryzyka, Uporządkowanej Likwidacji, Finansów i Administracji oraz Spraw Korporacyjnych). Obecnie stanowisko Prezesa piastuje Michèle Bourque.

Biuro CDIC zatrudnia około 100 pracowników etatowych. Korporacja ma jednocześnie nawiązaną stałą współpracę z grupą ekspertów zewnętrznych z zakresu obsługi prawnej, księgowości, odzyskiwania aktywów, administrowania nieruchomościami i innych czynności finansowych, którzy mogliby zostać wykorzystani przez CDIC w sytuacjach szczególnych (upadłość banku, wypłata środków gwarantowanych).

3. Zakres gwarancji depozytów

CDIC gwarantuje depozyty osób fizycznych i podmiotów gospodarczych.

Gwarancjami objęte są depozyty wraz z odsetkami wg stanu na dzień zawieszenia działalności banku do maksymalnej wysokości 100.000 dolarów kanadyjskich (ok. 82.000

EUR) u każdego członka Funduszu. Do tej wysokości gwarancje obejmują 100% przedmiotowej kwoty. Nie jest przy tym dokonywana kompensacja sumy depozytów z zobowiązaniami klienta wobec upadłego banku.

CDIC gwarantuje wypłatę środków zgromadzonych na rachunkach bieżących, oszczędnościowych, na emerytalnych rachunkach oszczędnościowych, kwoty przekazów pieniężnych, wartość czeków potwierdzonych, a także środki na lokatach terminowych i certyfikatach depozytowych, ale tylko tych, które były zakładane na okres nie dłuższy, niż pięć lat.

Gwarantowane są jedynie depozyty w walucie krajowej, natomiast środki zgromadzone w walutach obcych nie są gwarantowane. Gwarancjami objęci są zarówno rezydenci, jak i osoby będące nierezydentami. CDIC nie stosuje także wyłączeń spod gwarancji tych deponentów, którzy są w posiadaniu znacznych pakietów udziałów danego banku, czy też członków rad nadzorczych banków lub ich zarządów. Spod gwarancji nie są także wyłączeni deponenci, którzy przyczynili się do pogorszenia sytuacji finansowej danego banku.

W przypadku rachunków wspólnych (np. z małżonkiem, lub dzieckiem) suma gwarancji pozostaje taka sama, tzn. wynosi 100.000 CAD. Jeżeli jednak dana osoba ma w danym banku rachunek własny i kolejny wspólnie z inną osobą/-ami, wówczas limit gwarancyjny stosuje się oddzielnie do jednego i drugiego rachunku. Podobnie traktowane są środki na emerytalnych rachunkach oszczędnościowych, dla których stosuje się odrębny limit gwarancyjny w wysokości 100.000 CAD. Oznacza to, że dany deponent może być uprawniony do wypłaty środków w łącznej wysokości znacznie przekraczającej podstawową wysokość limity gwarancyjnego.

Banki uczestniczące w kanadyjskim systemie gwarantowania depozytów zobowiązane są do zamieszczania w swoich placówkach informacji o uczestnictwie w systemie. Treść takiej informacji opisana jest w zaleceniach CDIC skierowanych do instytucji finansowych (*by-laws*). Zgodnie z tymi zaleceniami informacja taka powinna mieć formę tabliczki przedstawiającej stylizowaną flagę Kanady i zawierać co najmniej pełną nazwę instytucji gwarantującej depozyty, dane kontaktowe CDIC oraz nazwę instytucji członkowskiej, która prowadzi działalność w miejscu wystawienia tabliczki. Instytucja członkowska jest również zobowiązana do wystawienia w widocznym miejscu broszur informacyjnych o systemie gwarantowania depozytów w Kanadzie, które wydawane są na koszt CDIC.

4. Zasady wypłaty środków gwarantowanych

Zgodnie z ustawą o Kanadyjskiej Korporacji Gwarantowania Depozytów wypłata środków gwarantowanych powinna nastąpić jak najszybciej (*as soon as possible*) od dnia zawieszenia działalności banku. W praktyce oznacza to, że wypłaty dokonywane były w ciągu 1-8 tygodni w zależności od wielkości instytucji finansowej i sytuacji na rynku finansowym. Są to dane historyczne, gdyż w ostatnich dziesięciu latach nie wystąpiła konieczność wypłaty środków gwarantowanych przez CDIC. Dzięki wprowadzeniu w życie systemu szybkiej weryfikacji danych o deponentach (*single customer view*) CDIC deklaruje, iż jest obecnie w stanie rozpocząć wypłaty z gwarancji już w ciągu kilku dni.

Klienci banków nie muszą zwracać się do CDIC z wnioskiem o wypłatę środków gwarantowanych. Korporacja przesyła deponentom na adres wskazany do korespondencji z likwidowanym bankiem informacje dotyczące wysokości kwoty do wypłaty wraz ze wskazaniem sposobów przekazania tych środków – CDIC może przesłać czek na adres deponenta, lub też środki mogą zostać odebrane w placówce banku wskazanego przez CDIC.

5. Źródła finansowania CDIC

System kanadyjski jest systemem finansowanym *ex-ante* przez instytucje członkowskie. Składki wpłacane są każdego roku, a ich wysokość od 1999 roku uzależniona jest ryzyka generowanego przez banki. W ramach tego systemu instytucje członkowskie zostały podzielone na cztery grupy. Każdej z nich przypisano inną wysokość procentową składki odniesioną do sumy depozytów przez nią gwarantowanych.

Klasyfikacja danej instytucji do jednej z czterech grup następuje na podstawie analizy zestawu 13 kryteriów o charakterze ilościowym i jakościowym, przy czym waga kryteriów ilościowych stanowi 60%, a jakościowych 40%. Do kryteriów ilościowych należy m.in. współczynnik wypłacalności, koncentracja aktywów danego banku, zwrot z aktywów ważonych ryzykiem oraz wskaźnik rentowności. Kryteria jakościowe bazują na ratingu przygotowywanym przez CDIC na podstawie danych otrzymanych od nadzorczy.

W roku 2011 składka dla pierwszej, najbezpieczniejszej grupy banków wynosiła 2,3 punktu bazowego od sumy depozytów gwarantowanych w danym banku. Dla kolejnych trzech grup składka ta wynosiła odpowiednio 4,6, 9,3 oraz 18,5 punktu bazowego. W praktyce zdecydowana większość instytucji członkowskich (75-90%) mieści się w pierwszej lub drugiej grupie.

CDIC zasilany jest także przychodami z inwestowania środków zgromadzonych na rachunkach Funduszu. W 2011 roku przychody z tego tytułu wyniosły 33,5 mln CAD i o 2,8 mln CAD przewyższały wydatki poniesione na działalność CDIC.

CDIC ma ustawowo określony poziom docelowy funduszu *ex-ante* gwarantowania depozytów (*target range*), który ma mieścić się w przedziale **0,4 – 0,5%** sumy depozytów gwarantowanych.

Wg stanu na 31 marca 2011 roku fundusz kanadyjski zgromadził **2,21 mld CAD (1,81 mld EUR)**, co odpowiadało **0,37%** sumy depozytów objętych gwarancjami.

W sytuacji wystąpienia niedoborów środków Fundusz ma uprawnienia do zwracania się do budżetu federalnego o udzielenie kredytu.

W okresie kryzysu finansowego lat 2008-2011 w Kanadzie nie doszło do upadłości banku, który byłby członkiem CDIC. Od powstania Korporacji w 1967 roku instytucja ta interweniowała wypłacając depozyty 43 razy, przy czym większość tych przypadków miała miejsce w latach 1980-ych. Ostatnia upadłość banku członkowskiego nastąpiła w połowie 1996 roku.

6. Inne kompetencje CDIC

CDIC, podobnie do amerykańskiej FDIC, ma ustawowe uprawnienia do przeprowadzania procesu uporządkowanej likwidacji banków. Uruchomienie procesu leży w gestii nadzorca finansowego (*Superintendent of Financial Institutions*), jednak dalsze działania, w tym decyzja o zastosowanych narzędziach leży już w kompetencjach Korporacji. CDIC może również udzielać pomocy finansowej w formie kredytów na zakup aktywów lub całości instytucji, która podlega procesowi uporządkowanej likwidacji. Informacje niezbędne do prowadzenia tej działalności Korporacja otrzymuje od instytucji nadzorczej.

Korporacja dysponuje również uprawnieniami do wydawania wytycznych i zaleceń instytucjom członkowskim w zakresie ich polityki informacyjnej związanej z oferowanymi produktami i bezpieczeństwem deponentów.

Od początku swojej działalności CDIC przeprowadziła 23 procesy likwidacji instytucji finansowych, przy czym ostatnia z nich miała miejsce w 1996 roku. W zdecydowanej większości przypadków (20 na 23) zastosowano narzędzie w postaci sprzedaży przedsiębiorstwa bankowego (*Purchase and Assumption*).

7. Dane kontaktowe

Canada Deposit Insurance Corporation

50 O'Connor Street

Ottawa, Ontario, Canada, K1P 5W5

Strona internetowa: www.cdic.ca

Telefon: 00 1 800 461-2342

Faks: 00 1 613 996-6095

E-mail: info@cdic.ca

8. Syntetyczne porównanie cech polskiego i kanadyjskiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania depozytów	Kanadyjski system gwarantowania depozytów
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów, uporządkowana likwidacja banków
Limity gwarancyjne	100.000 EUR	100.000 CAD (ok. 82.000 EUR)
Maksymalna wypłata	100.000 EUR	100.000 CAD
Kompensacja z zobowiązaniami	NIE	NIE
Wyłączenia spod gwarancji		
Instytucje finansowe wskazane w art. 4 (5) Dyrektywy 2006/48/WE	TAK	NIE
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	NIE
Rząd i administracja centralna	TAK	NIE
Władze samorządowe	NIE	NIE
Banki	TAK	NIE
Fundusze inwestycyjne	TAK	NIE
Fundusze emerytalne	TAK	NIE
Kadra zarządzająca	TAK	NIE
Akcjonariusze banku	TAK	NIE
Bliscy osób odpowiedzialnych	NIE	NIE
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	NIE
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	NIE	NIE
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na	NIE	TAK

indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku		
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK*	TAK
Depozyty w walutach obcych	NIE	TAK
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK

*/ gwarancjami objęte są bankowe papiery wartościowe emitowane na podstawie prawa bankowego

Podstawowe różnice między działającym w Polsce Bankowym Funduszem Gwarancyjnym, a Kanadyjską Korporacją Gwarantowania Depozytów są następujące:

- Funkcje systemu kanadyjskiego obejmują zadania związane z przeprowadzeniem procesu uporządkowanej likwidacji banków;
- W systemie kanadyjskim gwarancjami nie są objęte depozyty w walutach obcych;
- Limit gwarancyjny w Kanadzie jest o ok. 20% niższy od limitu gwarancyjnego obowiązującego w Polsce i pozostałych krajach Unii Europejskiej. W sąsiadujących z Kanadą Stanach Zjednoczonych jest on wyższy aż o 150%;
- Gwarancjami objęte są lokaty terminowe, które były zakładane na okres nie dłuższy, niż pięć lat;
- Składka roczna na rzecz CDIC wyliczana jest z uwzględnieniem ryzyka generowanego przez daną instytucję członkowską;
- W systemie kanadyjskim nie ma określonego terminu wypłaty środków gwarantowanych. Ustawowo wypłata następuje tak szybko, jak to możliwe (*as soon as possible*).

Warszawa, 17 sierpnia 2012 r.